

Епидемиолошка ситуација у Европи и свету

Према проценама СЗО, у свету је у 2017. години живело око 325 милиона људи са неким обликом хроничног хепатитиса, а регистровано је 2.850.000 новоинфицираних особа. Ове инфекције се по учесталости налазе на другом месту међу свим заразним болестима, иза туберкулозе, при чему девет пута више људи живи са хепатитисом него са HIV-ом.

Процењује се да су вирусни хепатитиси одговорни за 1,4 милиона смртних случајева у 2017. години, што је више у поређењу са смртним исходима услед туберкулозе, као и од смртних исхода код особа инфицираних HIV-ом. Смртни исходи услед хепатитиса показују пораст током протекле две деценије. Око 96% смртних исхода од вирусног хепатитиса може се приписати последицама HBV и HCV инфекције, које укључују цирозу и хепатоцелуларни карцином, односно 47% се могу приписати вирусу хепатитиса Б, а 48% вирусу хепатитиса Ц. На основу података СЗО у претходних 10 година смртни исходи узроковани HIV-ом, туберкулозом и маларијом се смањују у односу на хепатитисе. Хроничне болести јетре услед присуства вируса хепатитиса проузроковале су током 2015. године 720.000 смртних исхода због цирозе јетре и 470.000 смртних случајева због примарног карцинома јетре.

У мају 2016. године, СЗО је усвојила Глобалну стратегију за вирусне хепатитисе, у циљу елиминације вирусних хепатитиса као јавноздравственог проблема до 2030. године (за 90% смањење инциденције и за 65% смањење смртности). Елиминација вирусног хепатитиса као јавноздравственог проблема захтева да 90% оних који су инфицирани буду дијагностиковани, а да 80% оних који су дијагностиковани добију адекватну терапију.

Епидемија изазвана вирусом хепатитиса Б са највећим бројем случајева региструје се у региону Западног Пацифика и у региону Африке. Епидемија изазвана вирусом хепатитиса Ц региструје се у свим регионима, са великим разликама између и унутар земаља. На основу података СЗО за 2015. годину највећа преваленција хроничне HCV инфекције региструје се у области источног Медитерана (2,3%) и у региону Европе

(1,5%). Укупан процењени број инфицираних вирусом хепатитиса Б у Европи током 2017. године је 15 милиона особа, са 56.000 смртних исхода, односно 14 милиона особа инфицираних вирусом хепатитиса Ц, са процењених 112.500 смртних исхода.

У 2018. години, 30 држава чланица ЕУ/ЕЕА пријавило је 24.588 случајева инфекције вирусом хепатитиса Б. Искључујући пет земаља које су пријавиле само акутне случајеве, пријављених 24.034 случаја одговара нотификационој стопи од 6,0 случајева на 100.000 становника. Од свих случајева, 10% случајева су биле акутне инфекције, 51% хроничне, 30% је пријављено као „непозната” форма, а 9% случајева се није могло класификовати. Највећа узрасно-специфична стопа акутних инфекција регистрована је у узрасту 35–44 године, а највиша узрасно-специфична стопа хроничних инфекција је забележена у узрасту 25–34 године. Укупан однос мушкараца према женама био је 1,5:1. Стопа акутних случајева наставља да опада током последњих неколико година, што је у складу са трендовима у свету и највероватније одражава утицај националних програма вакцинације. Међу акутним случајевима најчешће је забележено хетеросексуално преношење (26%), преношење током пружања здравствених услуга (19%) и преношење полним путем међу мушкарцима који имају секс са мушкарацима (14%). Међу хроничним случајевима, најчешћи пријављени путеви преноса били су пренос са мајке на дете и током пружања здравствених услуга (37% односно 26%).

У 2018. години пријављено је 37.527 случајева хепатитиса Ц у 29 држава чланица ЕУ/ЕЕА. Искључујући земље које су пријавиле само акутне случајеве, број пријављених случајева је био 37.427, што одговара нотификационој стопи од 8,8 случајева на 100.000 становника. Од пријављених случајева, 4% је класификовано као акутно, 26% као хронично и 67% као „непознато”. Хепатитис Ц је чешће пријављиван код мушкараца него код жена, са односом од 2,1: 1. Највише погођена узрасна група међу мушкарцима била је 35–44 година, а код жена у узрасту 25–34 године. Начин преноса пријављен је за само 21% случајева. Најчешћи начин био је убризгавање дроге, што је чинило 46% случајева са потпуним информацијама о статусу преноса. Тумачење података о хепатитису Ц у свим земљама и даље је проблематично, уз сталне разлике у системима надзора и потешкоће у дефинисању пријављених случајева као акутних или хроничних. Код хепатитиса Ц углавном се јавља асимптоматска форма болести до касних стадијума

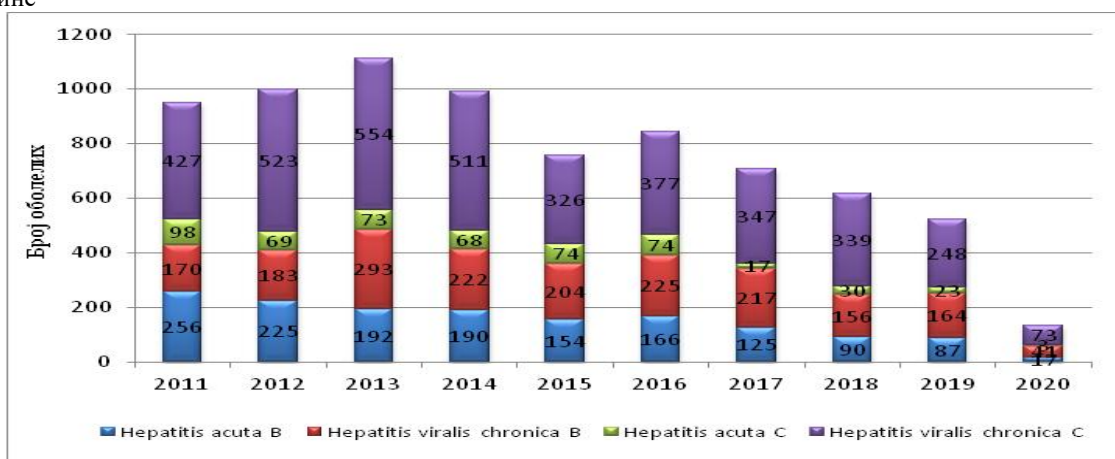
инфекције, те надзор заснован на доступним подацима представља изазов, при чему подаци одражавају праксе тестирања, а не стварну појаву болести.

На основу процене преваленције у општој популацији, процењује се да у ЕУ/ЕЕА има укупно 4,7 милиона случајева хроничног вирусног хепатитиса Б и 3,9 милиона случајева хроничног вирусног хепатитиса Ц. Иако је Европски регион регион ниске преваленције за обе инфекције, постоје велике разлике међу земљама у проценама преваленције носилаштва површинског антигена хепатитиса Б (*HBsAg*) у општој популацији и преваленције анти-НСV антитела.

Епидемиолошке карактеристике вирусних хепатитиса Б и Ц у Републици Србији

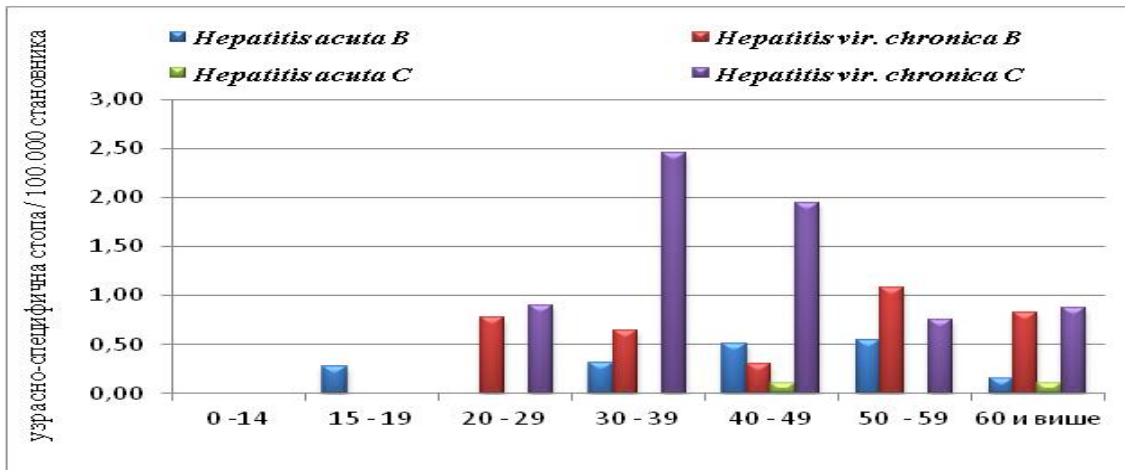
У 2020. години регистрована су укупно 134 случајева вирусних хепатитиса Б и Ц (0,05% свих заразних болести које подлежу обавезном пријављивању у складу са законом) што је трећина регистрованих у односу на претходну годину (522 случаја, 1,1% свих заразних болести), односно осмоструко мање у поређењу са 2013. годином (1112 случаја) када је у посматраном десетогодишњем периоду регистровано највише оболелих (графикон 1).

Графикон 1. Укупан број пријављених случајева вирусних хепатитиса БиЦ у Републици Србији, 2011–2020. године

У 2020. години најмањи ризик оболевања од хепатитиса Б и Ц је, као и претходних година, регистрован код деце узраста 0–19 година, а највећи ризик је регистрован у узрастним групама 30–39 година, 40–49 година и 50–59 година.

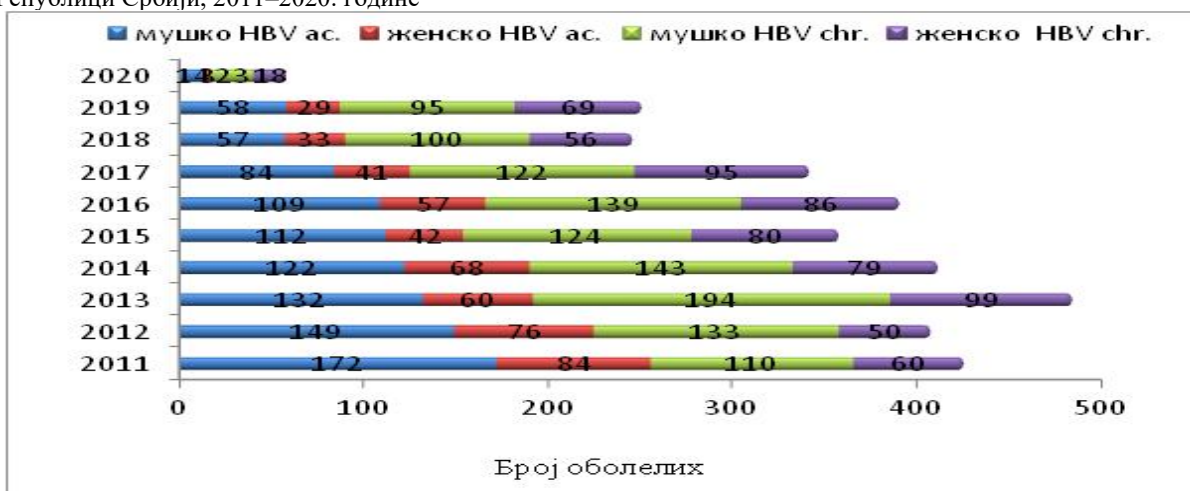
Графикон 2. Узрасно-специфична стопа вирусних хепатитиса Б и Ц у Републици Србији, 2020. година

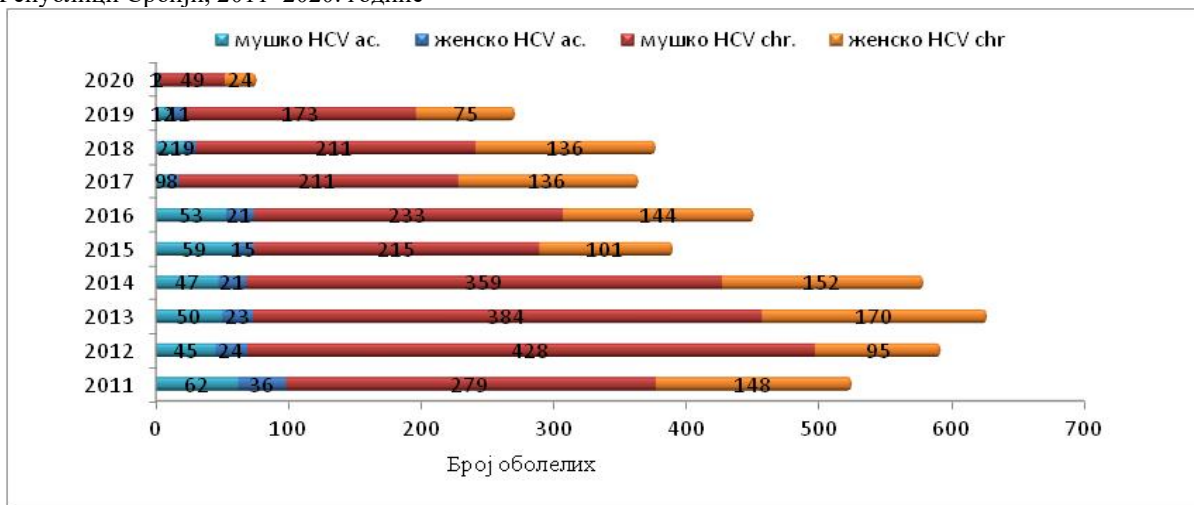
Највише узрасно-специфичне стопе оболевања од акутног хепатитиса Б регистрована је у старосној групи од 50 до 59 година, а највиша узрасно-специфичне стопе оболевања од хроничног хепатитиса Б регистрована у истој узрасној групи (графикон 2).

Регистровано је двоструко више мушкараца међу оболелим особама од обе форме вирусног хепатитиса Б и хепатитиса Ц (графикони 3 и 4). У 2020. години нису пријављени смртни исходи од вирусних хепатитиса Б и Ц.

Графикон 3. Број регистрованих случајева акутног и хроничног вирусног хепатитиса Б по полу у Републици Србији, 2011–2020. године

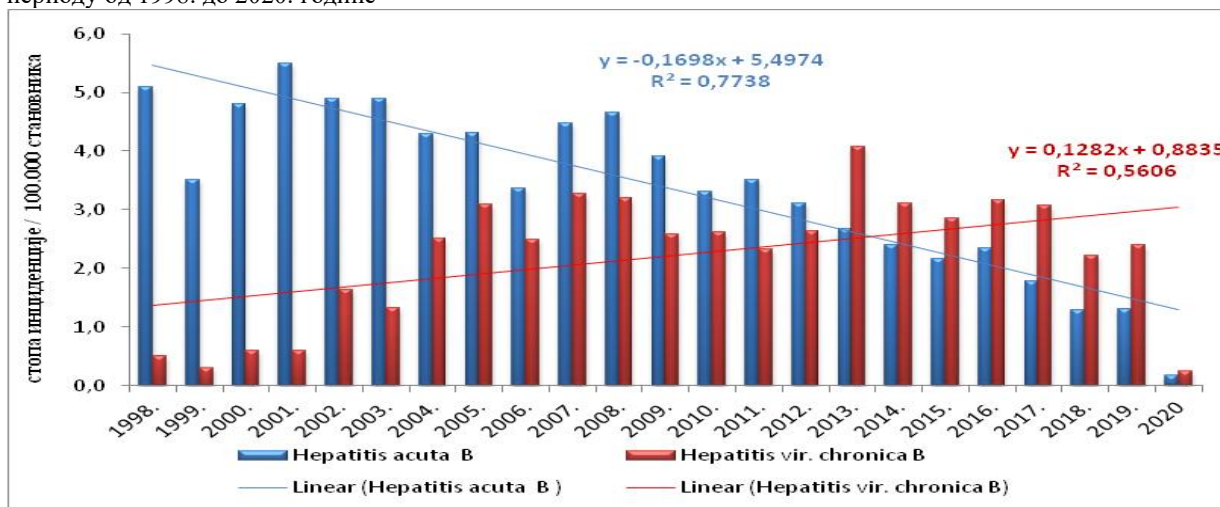

Графикон 4. Број регистрованих случајева акутног и хроничног вирусног хепатитиса Ц по полу у Републици Србији, 2011–2020. године

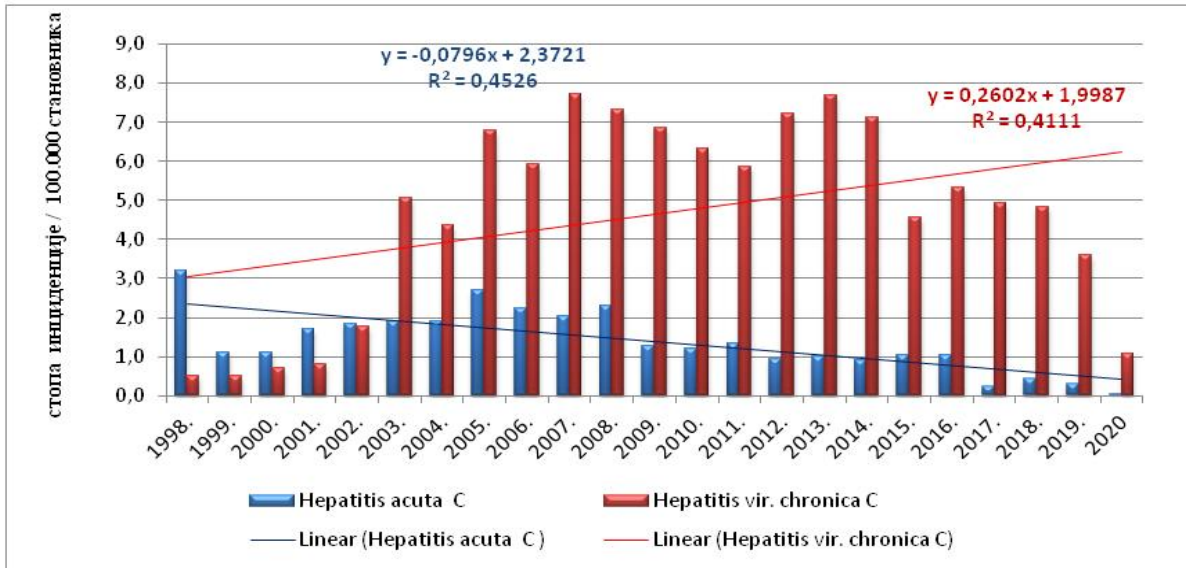
Од 2006. године спроводи се обавезна имунизација против вирусног хепатитиса Б деце у првој години живота, као и невакцинисане деце у 12. години живота, са високим обухватом планираних кохорти. Ова високо ефективна превентивна мера је допринела да се у претходним година (1998–2020) региструје јасан тренд смањења броја особа оболелих од акутног хепатитиса Б (17 случајева у 2020. према 287 случајева у 2009. години). С друге стране, региструје се тренд пораста регистрованих случајева хроничних вирусних хепатитиса Б и Ц (графикони 5 и 6).

Графикон 5. Нотификациона стопа акутног и хроничног хепатитиса Б на територији Републике Србије у периоду од 1998. до 2020. године

У 2020. години укупно је пријављено три случаја акутног хепатитиса Ц са стопом инциденције 0,04/100.000 становника, што представља најнижу регистровану стопу од 1998. године (графикон 6).

Графикон 6. Нотификациона стопа акутног и хроничног хепатитиса Ц у Републици Србији у периоду од 1998. до 2020. године

У 2020. години хронични хепатитис Ц регистрован је код 73 особе, што је трећина регистрованих у односу на претходну, 2019. годину (248 случаја). Највиша нотификациона стопа оболелих од хроничног хепатитиса Ц регистрована је у узрасту од 30 до 39 година (графикон 2).

У првих шест месеци 2021. године, регистроване су 33 особе оболеле од хепатитиса Б и 20 особа оболелих од хепатитиса Ц.

У складу са слоганом СЗО “Хепатитис не може да чека”, наша земља и ове године обележава Светски дан хепатитиса. У мрежи ИЈЗ/ЗЈЗ омогућено је бесплатно саветовање и тестирање на вирусне хепатитисе Б и Ц без лекарског упута свим заинтересованим грађанима.